

„Spravedlnost je uznání fundamentální symetrie ve vztazích mezi lidmi, a to tehdy, když jde o rozdělování statků, kterých není dostatek. Tato symetrie nespočívá v jednoduché rovnosti všech, nýbrž v tom, že asymetrie vyžaduje ospravedlnění.“

Robert Spaemann: Základní mravní pojmy a postoje

Ľudia sa odpradáva združujú do skupín. Spoločnými silami, využívaním výhod jednotlivcov pre dobro skupiny, vzájomnou pomocou sa ľudstvo mohlo pomôcť dopredu a stať sa silnejším. Každý vyniká v niečom inom a tak sa osoby v skupine dopĺňujú a môžu mať navrch oproti jednotlivcom.

To platí, ak sa rozprávame o ľuďoch približne v strede Gaussovej krivky, teda nie výnimočne sa vymykajúcim sa priemeru. Čo v prípade, ak je človek značne nadpriemerný alebo podpriemerný?

Ak niekto zarába viac, ako je priemer, čo má robiť? Prispieť tým, čo zarábajú podpriemerne, alebo zabezpečiť lepší život pre seba?

Človek je tvor sociálny a žijúci v skupinách. Ak by si každý hromadil zdroje len pre seba, neprežili by sme, navzájom by sme sa postupne vyhubili. Preto si myslím, že si treba pomáhať a podporovať sa navzájom.

Gaussova krivka vyobrazuje hodnoty merateľnej veličiny, podľa ktorej vieme rozdeliť skupinu a tak povedať, kto alebo čo je priemerný/é, podpriemerný/é a nadpriemerný/é. Čo však s hodnotami, ktoré sa merať nedajú? Ľudia nie sú stroje a neprispievajú spoločnosti len peniazmi, inteligenciou, silou, ale aj láskou, nehou, úsmevom, empatiou, emóciami. Autisti, osoby, ktoré sú zmätené z mnohých pre priemerného človeka bežných vecí, síce nevynikajú svojimi kariérnymi úspechmi a majú problémy s mnohými dennými úlohami, prinášajú však spoločnosti doplnky, ktoré väčšine ľudí unikajú, obohacujú nimi ľudstvo. Kontakt s osobami, ktoré potrebujú pomoc, prináša aj dobrý pocit na srdci, pozitívne emócie z radosti druhého, aj to je podstatná hodnota. V neposlednom rade nemôžeme zabúdať, že sme ľudia a tak by mala byť na mieste ľudskosť a snaha neriadiť sa zákonmi džungle, ale humanity.

Pomoc v rámci spoločnosti však má byť udržateľná a prospešná pre celú komunitu, nie len jednotlivca. Ak by stále bohatší iba dávali peniaze sociálne slabším, mohol by to byť

začiatok kolízie systému. Chudobní by si mohli zvyknúť na „peniaze zadarmo“ a bohatí na „trest za prácu“, čo môže viesť k hospodárskej kríze. Pomoc by mala byť dobrovoľná, ale považujem za pozitívnu sekundárnu motiváciu (napríklad v Amerike nepriamo motivujú k dobročinnosti či už pozitívnym spoločenským tlakom, alebo aj bodmi pri prijímacích konaniach na univerzity a pod.).

Tiež, prijatie pomoci môže so sebou niesť istú stigmú, ktorá môže brániť ďalšiemu rozvoju človeka. Rosenthalov experiment dokázal, že študenti, od ktorých vyučujúci viac očakávali, dosahovali lepšie výsledky. Skupine žiakov základných škôl dal vyplniť štandardizovaný IQ test. Učiteľom oznámil o náhodne vybraných študentov, že majú obrovské predpoklady a sú nadpriemerní. Pri následnom sekundárnom testovaní o osem mesiacov daní žiaci skutočne dosahovali lepšie výsledky ako ich spolužiaci. Ďalšie experimenty ukázali podobné dôsledky aj pri oznámení negatívnych výsledkov. Preto treba dávať pozor aj na sociálno-psychologickú stránku pomoci, aby ľudia, ktorí pomoc prijímajú, sa nestali čisto z vnútorných dôvodov na nej závislí, bez nej bezmocní.

Možno by sa dalo aj pri financiách postupovať ako pri elegantnom riešení iného problému – hluchoty. Na ostrove Martha's Vineyard v Massachusetts v USA jednoducho všetci ľudia, počujúci aj nepočujúci, používali znakovú reč. Tak sa stratila bariéra a všetci sa mohli bez problémov dorozumievať. Pri financiách, ak by všetci ľudia mali od štátu zabezpečené základné potreby a práca by pridávala hodnotu navyše, zmenšil by sa rozdiel medzi „bohatými“ a „chudobnými“. Taktiež by sa tí, čo sú na tom (momentálne) lepšie, nemali vyvyšovať nad tých, čo potrebujú pomôcť. Každý má iné plusy a mínusy, prostriedky, možnosti. Je to však o individuálnom prístupe každého, ako bude pristupovať k ľuďom (Groce, Nora Ellen, 1985).

Podľa údajov z publikácie profesora Domhoffa z University of California v Santa Cruz, v roku 2010 vlastnilo 1% populácie 35,4% svetového bohatstva. Tento nepomer jasne vypovedá o tom, že prostriedky nie sú v populácii rozložené rovnomerne a treba sa zamyslieť, čo s tým. Tri milióny detí ročne zomrú na hlad. Je skutočne Ferrari lepšia investícia, ako záchrana života nevinného dieťaťa? Takto môže znieť otázka príliš tvrdo a prvoplánovo, no de facto je to otázka, ktorá sa týka bežného života každého z nás. Podelíme sa, alebo prilepšíme seba?

Osobne z mojich zárobkov prispievam aspoň jedno percento na pomoc ľuďom v núdzi. Ja si ten finančný rozdiel ani poriadne neuvedomím (všimne si človek v obchode, či nové tričko stálo 99 alebo 100 Kč?), ale niekomu môže zachrániť život. Myslím, že by si mal človek uvedomiť, aké by bolo stáť na mieste toho druhého. Nikdy nevieme, v akej situácii sa ocitneme a kedy budeme odkázaný na pomoc iných. Ak by jedno percento najbohatších ľudí na planéte pomohlo rovnako, nemuseli by ročne zomierať milióny ľudí.

Keby nikto nepomáhal druhým, veľa ľudí by ostalo na dne a pár šťastlivcov by z toho profitovalo. Nechcem žiť v takom sebeckom svete. A to najmenej, čo môže jednotliviec spraviť pre zmenu systému je začať od seba a pomôcť svojou trochou. Nemusí ísť ani o finančný objem, často je dôležitejšia pomocná ruka, podpora, záujem.

V každom prípade si myslím, že v rámci solidarity by sme sa mali snažiť pomôcť tým, ktorí to potrebujú, nikdy nevieme, kedy pomoc môžeme potrebovať my. A ako ľudia by sme si mali pomáhať, vytvárať spoločnosť, v ktorej je radosť žiť.

Znakov bez medzier: 4486

Domhoff, William (2013): *Wealth, Income, and Power*, UC-Santa Barbara Sociology Department.

Groce, Nora Ellen (1985): *Everyone Here Spoke Sign Language: Hereditary Deafness on Martha's Vineyard*. Cambridge, MA: Harvard University Press. ISBN 0-674-27041-X.

Rosenthal, Robert (1966): *Teacher's Expectancies: Determinants of Pupils' IQ Gains*. *Psychological Reports*, 19, 115-118.